

Ook rechtspersonen kunnen zich beroepen op betalingsonmacht griffierecht

Gegevens

Publicatie

NTFR 2022/796

Instantie

Hoge Raad

Datum uitspraak

11 februari 2022

Annotator

mr. M.H.W.N. Lammers

ECLI

[ECLI:NL:HR:2022:167](#)

Belastingjaar

01-01-2011 t/m 31-12-2014

Zaaknummer

21/00039

Relevante informatie

[Awb art. 8:41](#), [ECLI:NL:HR:2022:171 Hoge Raad](#) , 11-02-2022 / [21/00040](#), [ECLI:NL:HR:2022:172 Hoge Raad](#) , 11-02-2022 / [21/00041](#), [Beroepschrift in cassatie bij HR nr. 21/00039](#)

Inhoudsindicatie

betalingsonmacht griffierecht, griffierecht, samenhangende zaken

Samenvatting

Aan belanghebbende zijn naheffingsaanslagen dividendbelasting 2011-2014, naheffingsaanslagen loonheffing 2012-2014 en (navorderings)aanslagen vennootschapsbelasting 2011-2014 opgelegd. In hoger beroep heeft Hof Den Haag [\(NTFR 2021/622](#),

[NTFR 2021/629](#) en [NTFR 2021/630](#)) per belastingmiddel een afzonderlijke uitspraak gedaan. Tegen deze drie hofuitspraken heeft belanghebbende cassatieberoep ingesteld. Belanghebbende klaagt er in cassatie over dat de griffier van de Hoge Raad driemaal griffierecht heeft geheven. De Hoge Raad verworpt dit betoog. De belastingaanslagen die aan de orde zijn, staan met betrekking tot de relevante feiten niet in een zodanig nauw verband tot elkaar dat kan worden gezegd dat die belastingaanslagen samenhangende besluiten zijn in de zin van art. 8:41, lid 3, Awb. Verder wordt het beroep op betalingsonmacht griffierecht verworpen omdat belanghebbende, een rechtspersoon, niet heeft aangetoond dat zijzelf en de rechtstreeks bij haar betrokken natuurlijke personen niet in staat zijn het griffierecht te voldoen.

Uitspraak

Feiten

(red.) Aan belanghebbende zijn naheffingsaanslagen dividendbelasting 2011-2014, naheffingsaanslagen loonheffing 2012-2014 en (navorderings)aanslagen vennootschapsbelasting 2011-2014 opgelegd. In hoger beroep heeft Hof Den Haag per belastingmiddel een afzonderlijke uitspraak gedaan. Tegen deze drie hofuitspraken heeft belanghebbende cassatieberoep ingesteld.

Geschil

(red.) Belanghebbende klaagt in cassatie onder meer erover dat de griffier van de Hoge Raad driemaal griffierecht heeft geheven. Bovendien beroept belanghebbende zich op betalingsonmacht griffierecht.

Rechtsoverwegingen

2. Beoordeling van de middelen

De Hoge Raad heeft de middelen over de uitspraak van het Hof beoordeeld. De uitkomst hiervan is dat deze middelen niet kunnen leiden tot vernietiging van die uitspraak. De Hoge Raad hoeft niet te motiveren waarom hij tot dit oordeel is gekomen. Bij de beoordeling van deze middelen is het namelijk niet nodig om antwoord te geven op vragen die van belang zijn voor de eenheid of de ontwikkeling van het recht (zie artikel 81, lid 1, van de Wet op de rechterlijke organisatie).

3. Griffierecht

3.1. Belanghebbende klaagt erover dat de griffier van de Hoge Raad van haar een te hoog bedrag aan griffierecht heeft geheven. De zaken met nummers 21/00039, 21/00040 en 21/00041 betreffen volgens belanghebbende samenhangende besluiten in de zin van artikel 8:41, lid 3, Awb. Daarom heeft de griffier volgens belanghebbende ten onrechte voor elke zaak afzonderlijk griffierecht geheven en moeten de door belanghebbende onder protest te veel betaalde bedragen worden gerestitueerd.

Dit betoog moet worden verworpen. De belastingaanslagen die in deze drie zaken aan de orde zijn, staan met betrekking tot de relevante feiten en omstandigheden niet in een zodanig nauw verband tot elkaar dat kan worden gezegd dat die belastingaanslagen samenhangende besluiten zijn in de zin van de hiervoor genoemde wetsbepaling.

3.2. Belanghebbende betoogt verder dat de griffier van de Hoge Raad haar beroep op betalingsonmacht had moeten toewijzen en dat hij ten onrechte de heffing van het griffierecht heeft voortgezet. Het griffierecht dat de gemachtigde van belanghebbende voor haar heeft betaald, moet daarom volgens belanghebbende worden gerestitueerd.

Dit betoog faalt reeds omdat belanghebbende, na daartoe in de gelegenheid te zijn gesteld, niet heeft aangetoond dat zijzelf en de rechtstreeks bij haar betrokken natuurlijke personen niet in staat zijn het griffierecht te voldoen.

3.3. Gelet op dit een en ander ziet de Hoge Raad in hetgeen belanghebbende heeft aangevoerd geen aanleiding het betaalde griffierecht geheel of gedeeltelijk te restitueren.

(Volgt ongegrondverklaring.)

Noot

In deze arresten van de Hoge Raad komen twee interessante formele punten aan de orde. In de eerste plaats de vraag of sprake is van samenhangende zaken en in de tweede plaats de vraag of een rechtspersoon zich ook kan beroepen op betalingsonmacht voor de griffierechten.

Om met dit laatste te beginnen:

De Hoge Raad heeft op 20 februari 2015 (nr. 14/05176, [NTFR 2015/972](#)) richtlijnen gegeven voor de behandeling van een beroep op betalingsonmacht door een natuurlijk persoon. De vraag of een rechtspersoon ook een dergelijk beroep kan doen was nog altijd niet beantwoord.

De Hoge Raad oordeelt in deze arresten niet expliciet dat ook rechtspersonen een beroep kunnen doen op betalingsonmacht, maar impliciet is dat wel uit het oordeel af te leiden. Immers, als rechtspersonen er geen aanspraak op zouden kunnen maken, dan had de Hoge Raad dat wel gezegd en was niet het oordeel gekomen dat de rechtspersoon niet heeft aangetoond dat zijzelf en de rechtstreeks bij haar betrokken natuurlijke personen niet in staat zijn de griffierechten te betalen.

Uit dit oordeel van de Hoge Raad kunnen ook twee toetsingscriteria worden afgeleid, te weten (i) heeft de rechtspersoon inkomen of vermogen waaruit het verschuldigde griffierecht kan worden voldaan en (ii) kunnen de aandeelhouder(s) en/of bestuurder(s) van de rechtspersoon de financiële middelen verstrekken aan de rechtspersoon om het verschuldigde griffierecht te betalen. Is de conclusie dat op beide vragen het antwoord 'nee' is, dan kan de rechtspersoon dus terecht een beroep doen op betalingsonmacht. Daarmee sluit de belastingkamer van de Hoge Raad aan bij het toetsingskader van de civiele kamer van 27 januari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV2020.

Tot slot gaat de Hoge Raad in deze arresten ook in op de vraag of sprake is van samenhangende zaken. De hoofdregel van art. 8:41, lid 1, Awb is dat van de indiener van een beroepschrift door de griffier een griffierecht wordt geheven. Het derde lid van dit artikel bepaalt dat indien het beroepschrift is ingediend tegen twee of meer samenhangende zaken, slechts eenmaal griffierecht is verschuldigd. In dit lid staat een harde eis die door menigeen wordt vergeten: er moet één beroepschrift zijn ingediend tegen twee of meer samenhangende besluiten. Worden meer (dere) beroepschriften ingediend voor elk besluit afzonderlijk, dan geldt deze passage dus niet!

De schakelbepalingen van art. 8:108 Awb en art. 29 AWR bepalen dat in hoger beroep en in cassatie art. 8:41, lid 3, Awb van toepassing is, en dus moet ook in deze fases sprake zijn van één hogerberoepschrift of beroepschrift in cassatie. Daar gaat het, mijns inziens, voor de onderhavige belanghebbende al mis. Zijn adviseur heeft drie beroepschriften in cassatie ingediend en voldoet als gevolg daarvan al niet aan de eis van één beroepschrift. Die simpele uitweg kiest de Hoge Raad echter niet. De Hoge Raad beoordeelt of sprake is van samenhangende zaken om tot één keer heffing van griffierechten te komen. Het woord 'samenhangende zaken' komen we behalve bij de griffierechten ook tegen bij de vraag of een belanghebbende recht heeft op een proceskostenvergoeding. Echter, het een is niet hetzelfde als het ander. Voor de 'samenhangende zaken' in de zin van de proceskostenvergoeding geldt dat de Hoge Raad op 17 maart 2017 (nr. 16/02570, [NTFR 2017/796](#)) oordeelde dat daarvoor sprake moet zijn van verrichte werkzaamheden die nagenoeg identiek zijn. Voor 'samenhangende zaken' in de zin van de

griffierechten oordeelt de Hoge Raad in de onderhavige arresten dat sprake moet zijn van relevante feiten en omstandigheden die in een nauw verband tot elkaar staan zodat de belastingaanslagen zijn aan te merken als samenhangende besluiten. Daarmee maakt de Hoge Raad duidelijk dat weliswaar in beide situaties (griffierechten en proceskostenvergoeding) sprake is van het begrip 'samenhangende zaken', maar dat de uitleg totaal anders is. In die zin kunnen we aan het arrest van de Hoge Raad voor de proceskostenvergoedingen derhalve geen rechten ontleen.

Met de uitwerking van het begrip 'samenhangende zaken' in de onderhavige arresten van de Hoge Raad heb ik echter wel moeite. Als ik naar de drie afzonderlijke zaken kijk, dan constateer ik dat één zaak (LH-kwestie) betrekking heeft op een pensioenregeling, één zaak (VPB-kwestie) op de effectenlening en één zaak (DivBel) ook op de effectenlening. Dat de LH-kwestie niet als samenhangend wordt gezien, vind ik logisch. De feiten en omstandigheden in die zaak wijken echt af van de andere twee kwesties. Ten aanzien van de VPB-kwestie en de DivBel-kwestie zie ik echter niet in waarom geen sprake zou zijn van samenhangende zaken. In beide gevallen gaat het om de vraag of de effectenlening is aan te merken als een winstuitdeling. De feiten en omstandigheden die daarbij worden betrokken zijn identiek, zodat het, althans in mijn ogen, meer voor de hand had gelegen dat de Hoge Raad – gelet op de uitleg van het begrip – deze kwesties als samenhangend had aangemerkt en de kwestie had afgehandeld omdat meerdere beroepschriften in cassatie zijn ingediend.